

VOX-ZiNE

Inclusie

Ontdek in dit
magazine:

Inspirerende
projecten die inclusie
en diversiteit bevorderen
door gelijke kansen en
toegang te bieden aan
iedereen

Bouwen aan een samenleving waar iedereen kan meedoen

Epos draagt de Europese prioriteiten digitalisering, duurzaamheid, sociale inclusie en Europees burgerschap hoog in het vaandel. We zijn ervan overtuigd dat ze bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs en de toekomst van Europa. Na digitalisering en ecologische duurzaamheid de voorbije jaren, is sociale inclusie het kernthema van Epos in 2023. Alle acties in het Erasmus+ programma hebben namelijk als doel om inclusie en diversiteit te bevorderen door gelijke kansen en toegang te bieden aan iedereen. In dit VOX-zine zetten we dat thema graag volop in de kijker.

Aangezien veel onderwijsinstellingen en organisaties vandaag te maken krijgen met een steeds diverser doelpubliek, ondernemen ze tal van initiatieven en projecten om te werken aan meer sociale inclusie. Zo werken ze aan een samenleving waar iedereen van tel is, ongeacht afkomst, huidskleur, taal, sociale achtergrond, geaardheid... In dit VOX-zine stellen we graag enkele succesvolle Erasmus+ projecten en partnerschappen aan je voor. Wie weet kunnen ze jou inspireren om zelf een initiatief op te starten. Want bouwen aan een inclusievere wereld, dat doen we het best allemaal samen.

Ik ben Vox, de woordvoerder van Epos. Mijn naam is afgeleid van het Latijnse 'vox', wat 'stem' betekent. Want ik geef een stem aan de vele onderwijs- en vormingsinstellingen met interessante Erasmus+ projecten. Je zal mij regelmatig tegenkomen, zowel in dit magazine als op de andere Epos-kanalen. Aangename kennismaking!

Veel leesplezier!

Vox

Inhoudsopgave

VOX-zine

1.	Cultuurnetwerk Kempen	4
2.	Odisee Hogeschool Brussel	11
3.	GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap	17
4.	Annuntiata Instituut Veurne	21
5.	Connectief vzw	27
6.	HBO5 Verpleegkunde Duffel	32
7.	Foyer vzw	36
8.	Atheneum GO! Zelzate	41
9.	RHIZO Kortrijk	45
10.	TechniGO! Aalst	50

Cultuurnetwerk Kempen/Stuifzandcollectief – KA104 – Leermobiliteit voor volwassenen
Contactpersoon: Kim Nevelsteen

"We blijven werken om van onze bibliotheken warme plekken te maken waar iedereen zicht thuis voelt"

In het Erasmus+ project 'Expeditie Community Librarian' zochten de Stuifzandbibliotheken samen met andere maatschappelijke actoren naar een Kempens model van de bib als derde plek. Hiervoor trokken ze naar Scandinavië. "We zochten uit hoe zo'n bib eruit kan zien, wie de ideale medewerker is en over welke competenties hij of zij moet beschikken. Het project richtte zich in eerste instantie tot bibliothecarissen, sociaal werkers en beleidsmakers. Maar de ruime doelgroep zijn de bijna 150.000 inwoners van 7 Kempense gemeenten, met bijzondere aandacht voor de kwetsbare groepen die onze bibliotheken toen nog onvoldoende bedienden", zegt Kim Nevelsteen, coördinator van de Cultuurdienst van Stuifzand.

Cultuur-, bibliotheek- en erfgoedcollectief in hartje Kempen

Stuifzand is een collectief van mensen en organisaties dat samen cultuur- en erfgoedprojecten op poten zet, ondernemende netwerken weeft en het culturele leven in de Kempen doet knetteren. Stuifzand ging van start in 2008, wanneer 7 gemeenten in hartje Kempen (Balen, Dessel, Geel, Laakdal, Meerhout, Mol en Retie) met de steun van de Vlaamse Overheid een cultureel erfgoedwerking uit de grond stampten. In de daaropvolgende jaren begonnen de bibliotheken en cultuurwerkers van de regio nauwer samen te werken en vormden ze een cultuurnetwerk. In 2017 kwam daar een onroerend erfgoedwerking bij. De erfgoedwerking en het cultuurnetwerk vormen sinds 2021 samen Stuifzand.

De bib als derde plek

De 7 Stuifzandbibliotheken werkten al langer samen, maar besloten in 2018 te focussen op 3 werven om de samenwerking verder uit te diepen: een eengemaakt reglement, leesbevordering en de bib als derde plek. "Over dat laatste hadden we al heel wat gelezen en gehoord. Vooral de Scandinavische aanpak vonden we inspirerend", vertelt

Kim Nevelsteen, coördinator van de Cultuurdienst van Stuifzand.

"We droomden van onze bibliotheken als plekken waar mensen graag komen, waar ze kunnen zijn wie ze zijn en waar ze zich thuis voelen. We dienden een Erasmus+ dossier in met als doel om via jobshadowing in de Scandinavische landen te gaan ervaren en leren hoe bibmedewerkers zo'n plek kunnen waarmaken, en hoe de bibliotheek dan georganiseerd moet worden."

"Met ons eigen Kempens model van de derde plek en een competentieprofiel van een community librarian bouwden we een stevige basis op die we gebruiken voor alle beslissingen die we nemen"

— KIM NEVELSTEEN, COÖRDINATOR
CULTUURDIENST STUIFZAND

Kennis vergaren en bevindingen delen tijdens leesclub

Het Erasmus+ project 'Expeditie Community Librarian' was een leerproces in verschillende fasen. "Een twintigtal personen met diverse achtergronden en functies gingen van start met een leesclub, en dat in volle coronalockdown. De groep bestond uit bibliothecarissen, schepenen,

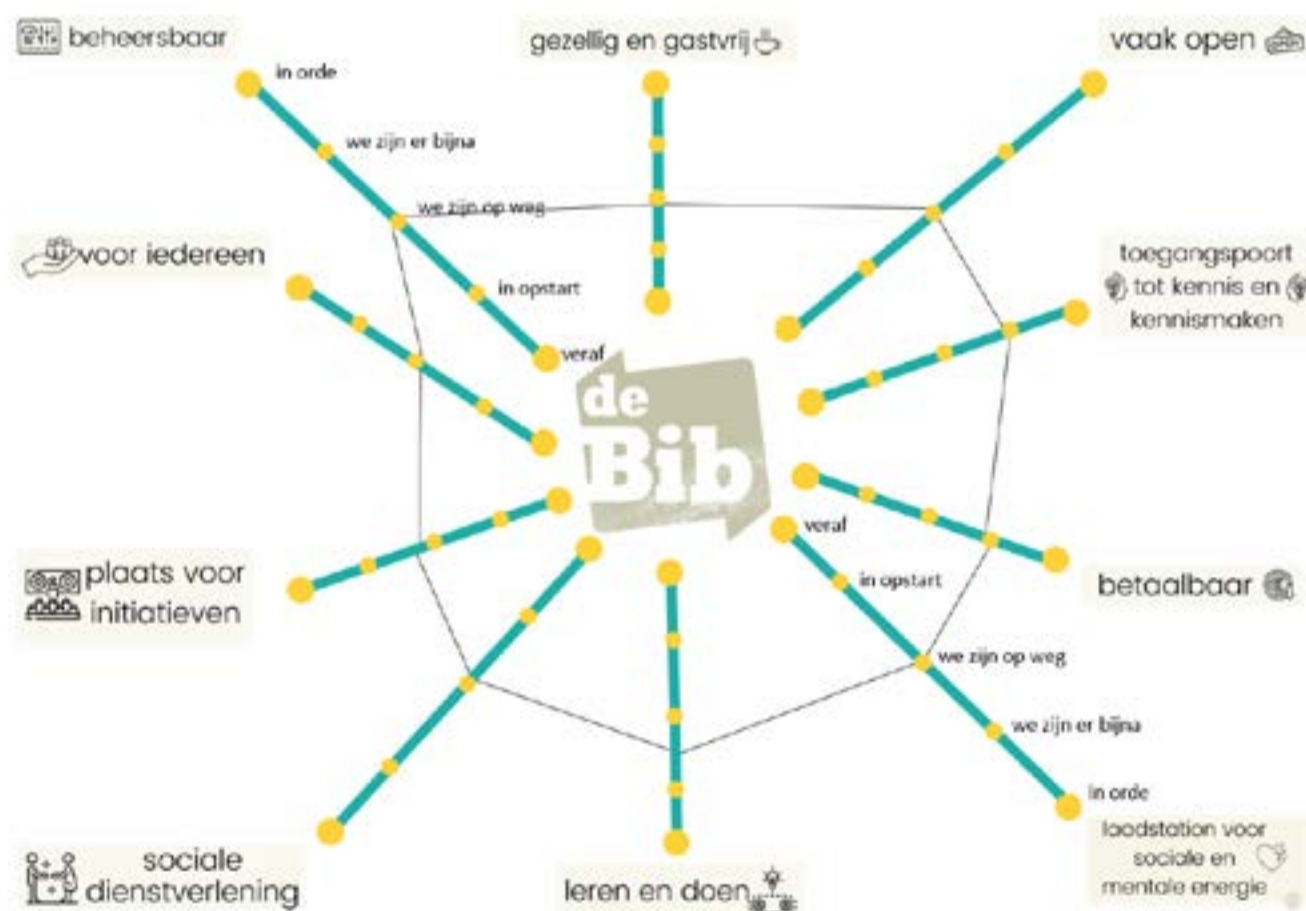
opbouwwerkers, professionals uit het volwassenenonderwijs en sociaal-culturele actoren. De leesclub vond elke maand plaats en telkens kwam één specifiek thema aan bod. We lazen, bekeken of beluisterden allemaal op ons eigen ritme de aangeleverde informatie, die beschikbaar werd gesteld in een online map. Tijdens een online sessie bespraken we vervolgens onze bevindingen. Telkens werden dezelfde vragen gesteld: welke dingen spreken jou aan? Welke elementen zijn toepasbaar in de Kempen? Wat zijn sterke elementen om ouderen, eenzamen, digitaal kwetsbaren, armen en anderstaligen te betrekken?

En welk type bibmedewerker hebben we nodig? We deelden onze bedenkingen en geleerde lessen op een gezamenlijk online platform, waar ook plaats was voor weetjes, notities en andere inspiratie", licht Kim Nevelsteen toe. Na alle sessies stelde de leesclub een model op van de derde plek voor de Kempen en een profiel van de ideale bibliotheekmedewerker (community librarian).

Ervaringsgerichte bezoeken en nulmeting

In de tweede fase werden er een aantal expedities (ervaringsgerichte bezoeken) georganiseerd. "We bezochten verschillende bibliotheken in België en Nederland, en werkten een namiddag mee in 'Het Babelkousje', een initiatief voor naschoolse huiswerkbegeleiding voor anderstalige kinderen. Ook hier leerden we weer heel wat en zo konden we ons model verder verfijnen", vertelt Kim Nevelsteen. Ten slotte volgde de nulmeting, met als doel kritisch te kijken naar de werking van de Stuifzandbibliotheken. "Ons model was zo goed als klaar. We wilden weten hoe goed onze eigen bibliotheken scoorden op de verschillende elementen van een derde plek. Om dat te weten te komen, voerden we een nulmeting uit. Elke bib keek samen met de medewerkers en bestuurders naar zijn eigen werking en scoorde zichzelf op alle criteria. Daarnaast gingen ze op bezoek in een andere bibliotheek om dezelfde oefening te doen." Elke bib kreeg een resultaat op maat, bijvoorbeeld:

Onderdompeling in de Noorse derde plek

Alle voorbereidingen leidden tot één doel: zoveel mogelijk kunnen leren tijdens de vierdaagse onderdompeling in de Deichmanbibliotheken van Oslo. "Met onze modellen op zak wisten we waarop we moesten letten en konden we inzoomen op de manier waarop inrichting, netwerk en medewerkers écht voor een thuis zorgden", vertelt Kim Nevelsteen. Helaas zat echte jobshadowing er niet in door de coronapandemie.

Uit hun eigen beleving als bezoekers van de bib – schoenen uit! – en diepte-interviews met de Deichmanmedewerkers leerden de expeditieleden dat hun model goed zat. Samengevat namen ze 9 lessen mee uit Oslo, stuk voor stuk quotes van de Deichmanmedewerkers:

The library
is a people
place with
books

Life happens at the
library, deal with it

Show trust, gain responsibility

Be
generous
with your
public
space

No rules

no concept

Nothing looks
good in neon
light

40% library
work, 60%
engagement

The library

is a

lifesaver

In the library
you can do al
the nothing
you want

Stevige basis voor toekomstige beslissingen

Het Erasmus+ project liep van juni 2020 tot mei 2022 en is intussen afgelopen. "Met ons eigen Kempens model van de derde plek en een competentieprofiel van een community librarian bouwden we een stevige basis op die we gebruiken voor alle beslissingen die we nemen. Het project gaf ons een duidelijk zicht op waar we naartoe willen en kunnen, en hoe we die weg gaan bewandelen. Zo slaagden we erin om kleine en grote veranderingen teweeg te brengen in onze werking en ons personeelsbestand.

Het project is afgelopen, maar we blijven elke dag werken aan de bib als derde plek. De betrokkenen zijn allemaal enthousiast. Ik ben ervan overtuigd dat we samen nog veel kunnen verwezenlijken om van onze bibliotheken warme plekken te maken waar iedereen zich thuis voelt", besluit Kim Nevelsteen.

Odisee Hogeschool Brussel – KA203 – Strategisch partnerschap
Contactpersoon: Mieke Schrooten

"Door het Erasmus+ project konden onze studenten de skills ontwikkelen die ze nodig hebben om als sociaal werker om te gaan met stedelijke complexiteiten"

Het Erasmus+ project 'Urban Diversities – Challenges for Social Work' bracht inwoners van diverse stadswijken, studenten, docenten en sociaal werkers samen om tot een nieuw begrip te komen van stedelijke complexiteiten, en... hun skills te verfijnen om hiermee om te gaan. Het project combineerde een community service learning traject op lokaal niveau met virtuele transnationale uitwisseling. "Deze blended learning aanpak werd door alle deelnemers enthousiast onthaald. Daarom besloten we om het traject jaarlijks aan te bieden als keuzevak", vertelt Mieke Schrooten, docente maatschappelijk werk op Odisee Hogeschool Brussel.

Leren omgaan met stedelijke complexiteiten

In heel Europa krijgen steden te maken met complexe uitdagingen. Waar verschillende individuen, culturen, klassen en gemeenschappen samenkomen, ontstaan vaak spanningen. Voor (toekomstige) sociaal werkers en hun docenten is het cruciaal om te leren omgaan met die stedelijke complexiteiten. "In 2018 organiseerden we een workshop met docenten sociaal werk uit verschillende Europese landen, allemaal werkzaam aan een instelling voor hoger onderwijs in een stedelijke context. Het doel was kennis en ervaringen uitwisselen over sociaal werk in de stad en de specifieke uitdagingen en mogelijkheden die daarbij horen.

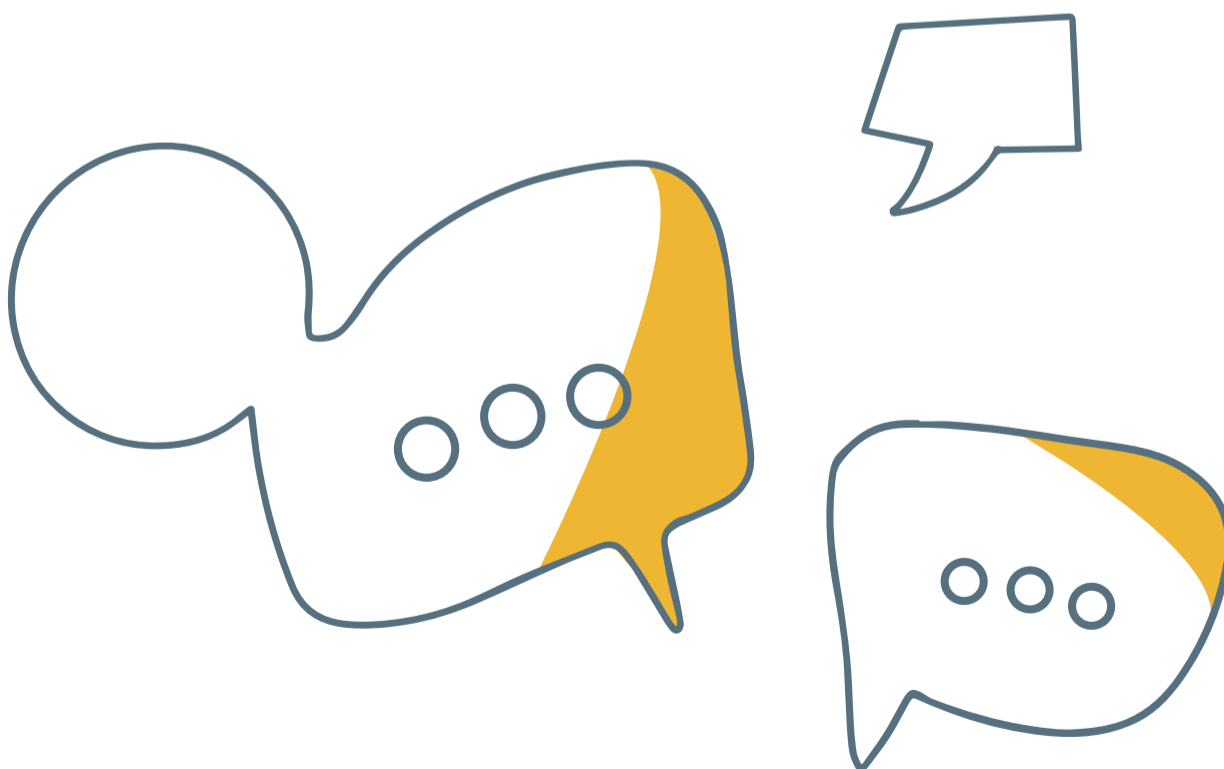
Omdat we zoveel gelijkenissen ervaren, dienden we een Erasmus+ project in om met een aantal Europese scholen samen te werken rond het thema van sociaal werk in de stad. Zo wilden we de studenten beter voorbereiden op de praktijk", vertelt Mieke Schrooten, docente sociaal werk en ankerpersoon internationalisering op Odisee Hogeschool Brussel.

Blended learning

In het tweede luik van het project deelden de deelnemers uit de verschillende landen hun praktijkervaringen met elkaar. Tweewekelijks kwamen ze online samen in kleine groepjes, waar ze vertelden over hun bevindingen en van elkaar leerden. Daarnaast kregen ze theoretische input aangereikt om mee aan de slag te gaan in het verdere traject. Die blended learning aanpak, waarbij community service learning op lokaal niveau gecombineerd wordt met virtuele transnationale uitwisseling, werd enthousiast onthaald door de studenten. "Het hielp hen om de skills te ontwikkelen die ze nodig hebben om als sociaal werker om te gaan met stedelijke uitdagingen en complexiteiten", aldus Mieke Schrooten. "Ook de sociaal werkers werden uitgenodigd tijdens de online sessies; zij waren hier zelf vragende partij voor. Dat leidde tot een verrijkende kruisbestuiving."

Vast onderdeel van de opleiding

Het Erasmus+ project vond plaats in het tweede semester van academiejaar 2020-2021. "Door het enthousiasme van de deelnemers besloten we om ook na afloop van de Erasmus+ financiering het traject als keuzevak aan te bieden in de opleiding sociaal werk. Studenten die willen, kunnen dit kiezen ter vervanging van een ander vak. We beperken de groep tot 5 à 6 studenten, omdat die kleinschaligheid de tijdsinvestering toelaat die cruciaal is voor het leerproces", vertelt Mieke Schrooten. Afgelopen academiejaar vond de community service plaats in religieus geïnspireerde organisaties, zoals een solidariteitswerking verbonden aan een moskee of een katholiek initiatief.

"Dat is geen sociaal werk in de pure zin van het woord, maar in een stedelijke context gebeurt er veel maatschappelijke dienstverlening in een ruimere context. Denk maar aan de vele burgerinitiatieven die we tegenwoordig zien. Hun informeel sociaal werk is niet altijd zichtbaar en die initiatieven stelden we afgelopen jaar centraal. Het stimuleert de studenten en hun docenten om na te denken: is er een link tussen wat deze initiatieven doen met het formeel sociaal werk, en zijn er nog blinde vlekken binnen het sociaal werk vandaag?"

Europese spirit

In de eerste edities kwamen de deelnemers uit de verschillende landen enkel online samen. Vorig academiejaar ontmoetten de Nederlandse en Belgische deelnemers elkaar in Brussel en Utrecht. Er zijn plannen om de deelnemers uit alle landen ook fysiek samen te brengen op één plek. "Het zou de uitwisseling nog waardevoller maken. We bekijken of en hoe we dit kunnen organiseren want het vergt de nodige financiële middelen. Maar het grote enthousiasme stimuleert ons om het te doen slagen. We merken dat de samenwerking tussen de partnerscholen de Europese spirit aanwakkert in onze opleiding sociaal werk. Andere opleidingen op onze school overwegen om ook blended learning te integreren in hun curriculum omdat ze overtuigd zijn van de meerwaarde van deze aanpak", besluit Mieke Schrooten.

GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap – KA101 – Mobiliteit
Contactpersoon: Jeltsen Peeters

"We willen gepersonaliseerd onderwijs bieden aan alle leerlingen, ook sociaal zwakkere groepen"

De samenleving wordt diverser en de scholen van GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap weerspiegelen dat. "Er zijn niet alleen verschillen in taalvaardigheid en cultuur, maar we krijgen ook steeds vaker te maken met leerlingen met leermoeilijkheden, psychosociale problemen... Elke leraar probeert bovendien de motivatie hoog te houden door in te spelen op uiteenlopende leerstijlen, talenten en interesses in de klas. Geen eenvoudige taak", weet Jeltsen Peeters, pedagogisch medewerker bij het GO!. Gepersonaliseerd samen leren biedt het pedagogisch-didactische antwoord op de vele uitdagingen waarmee het onderwijs te maken krijgt. Tijdens het gelijknamige Erasmus+ project gingen meer dan 180 leraren en medewerkers van het onderwijsnet naar het buitenland voor een cursus of jobshadowing, met als doel inspiratie op te doen over hoe gepersonaliseerd leren in de praktijk kan worden gebracht.

Gepersonaliseerd samen leren

"Gepersonaliseerd samen leren betekent dat we met elke leerling maximaal rendement beogen op het vlak van leervermogen, leerwinst en leermotivatie. Dat bereiken we aan de hand van doelgerichte differentiatie en het systematisch aanleren van zelfsturende vaardigheden. Bovendien vindt het leren altijd plaats in een sociale context. Leraren en leerlingen leren van en met elkaar en sturen in toenemende mate samen het leerproces aan. Daarom spreken we van gepersonaliseerd samen leren, en we gaven dit een centrale plaats in ons Strategisch Plan GO!2030. Onze poolstervisie luidt: het GO! wordt dé favoriete leergemeenschap, voor iedereen gepersonaliseerd, spiegel en bouwsteen van de samenleving", licht Jeltsen Peeters toe.

Internationalisering als hefboom

De logische volgende vraag was: hoe kunnen scholen gepersonaliseerd leren mogelijk maken? Welke pedagogische ingrepen moeten doorgevoerd worden om maatwerk te bieden voor de meest kwetsbare doelgroepen en elke leerling gelijke kansen te geven in gepersonaliseerd samen leren? Wat is de plek van deze verdoorgedreven personalisering binnen de context van samen leren? En is deze personalisering toepasbaar op andere doelgroepen zodat inclusie ook sociale inclusie omvat? "We besloten om in het buitenland inspiratie op te doen om een antwoord te vinden op deze vragen. We dienden een aanvraag in voor een Erasmus+ project, en al snel waren er 50 GO! scholen die ingetekend hadden. Het internationale aspect werkte duidelijk als hefboom om deel te nemen", zegt Jeltsen Peeters.

Sociale inclusie is cruciale pijler

Er werden 5 inhoudelijke prioriteiten vastgelegd waarrond de deelnemende scholen cursussen en job shadowings mochten kiezen in het buitenland: zelfregulerend leren, differentiatie, flexibel organiseren, sociale inclusie en digitale transformatie. "Sociale inclusie is binnen het GO! een zeer belangrijke pijler. Ons doel is om gepersonaliseerd onderwijs ook aan te bieden voor sociaal zwakkere groepen", licht Jeltsen Peeters toe. GO! scholen die wilden deelnemen aan het Erasmus+ project moesten aangeven wat ze al deden rond de 5 thema's en wat hun leernoden waren. Er werd hen ook gevraagd om enkele schoolspecifieke leervragen te kiezen uit een lijst.

De 5 prioriteiten rond inclusie, die de deelnemende scholen gezamenlijk uitkozen, waren:

1

Hoe kan je 'universal design for learning' toepassen in de klaspraktijk?

2

Moeten alle leerlingen gelijke doelen halen?

3

Hoe kan je attesten personaliseren?

4

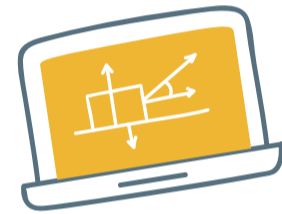
Hoe kan je als school een kader voorzien om de leerkrachten te ondersteunen en te professionaliseren omtrent inclusie?

5

Hoe kunnen het CLB en de ouders beter participeren in het belang van het kind?

Leerwinsten delen

De scholen die werden toegelaten tot het project kregen een budget waarmee leraren en schoolmedewerkers een cursus konden volgen in het buitenland of een job shadowing konden doen om best practices te leren, altijd gelinkt aan één van de 5 kernthema's. Maar liefst 180 mensen trokken naar het buitenland. "Voor hun vertrek moesten ze aangeven rond welke leervragen ze zouden werken. Bij hun terugkomst werd hen gevraagd om hun inzichten en bevindingen neer te schrijven. Daarnaast organiseerden we een 'Open Space' dag voor alle deelnemers. Daar konden ze hun leerwinsten ook met elkaar delen, en op die manier bijleren", zegt Jeltsen Peeters.

Accreditatieproject

Het Erasmus+ project 'Gepersonaliseerd samen leren' liep van 2019 tot 2022. "Door het grote succes vroegen we onze accreditatie aan, waardoor we het project nu kunnen blijven organiseren in de GO! scholen. Het is een uitstekende manier om de professionalisering van schoolteams te stimuleren. De learnings die de deelnemers meenemen uit hun buitenlandse ervaring en uitwisselen met hun collega's komen de onderwijskwaliteit op alle vlakken ten goede", besluit Jeltsen Peeters tevreden.

"Naast het verruimen van hun professionele kennis gaven veel leraren aan dat ze hun verblijf in het buitenland als een persoonlijke verrijking ervaren"

— JELTSSEN PEETERS, PEDAGOGISCH MEDEWERKER GEMEENSCHAPSONDERWIJS

Annuntiata Instituut Veurne – KA229 – Schooluitwisseling
Contactpersoon: Henk Moerman

"De leerlingen beseften dat je niet altijd het grootste huis moet hebben om gelukkig te zijn"

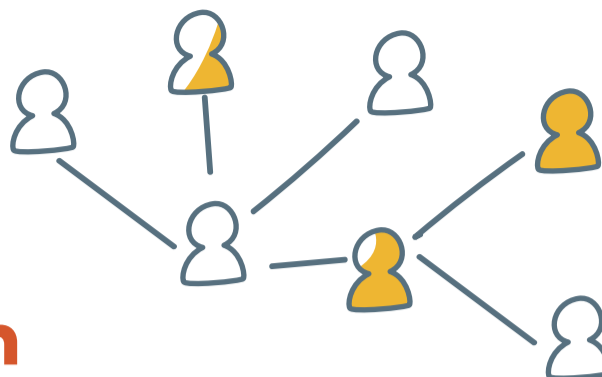
In het Annuntiata Instituut in Veurne liep van 2017 tot 2019 het Erasmus+ project 'INCLUation: from ex- to inclusive education', een samenwerking met 3 scholen uit Griekenland, Portugal en Spanje. Het doel van het Europese project was de sociale inclusie in de scholen te verbeteren, aangezien zij de laatste jaren allemaal te maken krijgen met een steeds diversere leerlingenpopulatie. Tijdens leerlinguitwisselingen werden tal van activiteiten georganiseerd waarbij diverse leerlingengroepen met elkaar leerden samenwerken. De begeleidende leerkrachten deden inspiratie op over inclusieve onderwijstechnieken bij hun Europese collega's, die ze meenamen om toe te passen in de eigen klas- en schoolomgeving.

Het Annuntiata Instituut in Veurne krijgt de laatste jaren steeds meer te maken met leerlingen met sociaal-economische moeilijkheden, met een andere culturele, religieuze of taalachtergrond, of met leerstoornissen. "In het reguliere onderwijssysteem is het een uitdaging om aan de behoeften van al deze leerlingen te voldoen. Om te werken aan een inclusievere leeromgeving, waar elke jongere zich volop kan ontwikkelen, lanceerden we een oproep op eTwinning. Het was het begin van het Erasmus+ project 'INCLUation' met 3 scholen uit Lagos (Portugal), Maroussi (Griekenland) en Villaluenga de la Sagra (Spanje), die ook te kampen hebben met dezelfde uitdagingen op het vlak van inclusie en diversiteit", vertelt Henk Moerman, leraar Engels-Duits en coördinator internationalisering in het Annuntiata Instituut.

Diverse groepen laten samenwerken

Van september 2017 tot september 2019 werkten de 4 scholen intensief met elkaar samen. Tijdens leerlingenuitwisselingen gingen telkens 7 jongeren uit Veurne gedurende één week naar een van de partnerscholen. "Er was veel enthousiasme om deel te nemen aan de uitwisselingen. We probeerden om ook leerlingen te selecteren die nog niet veel kansen hadden gekregen om naar het buitenland te gaan, bijvoorbeeld door een moeilijker thuisituatie. Tijdens de uitwisselingen werden tal van activiteiten georganiseerd om de diverse leerlingengroepen – niet alleen qua taal maar ook op het vlak van sociaal-economische achtergrond, religie enzovoort – met elkaar te laten samenwerken en hen de meerwaarde van 'het andere' te laten ontdekken", licht Henk Moerman toe.

Een van de activiteiten die werden georganiseerd tijdens de projectweek in Veurne was een hackathon onder de vorm van de organisatie van een multicultureel foodtruck festival. In kleine groepen van verschillende nationaliteiten kregen de leerlingen de opdracht om een creatieve stand te maken met een eigen multicultureel gerecht. "Hiervoor moesten ze nauw met elkaar samenwerken, als een klein bedrijfje. Ze moesten eerst een logo creëren en reclame maken door bijvoorbeeld een video te maken of een T-shirt te stylen. Vervolgens gingen ze naar de lokale markt om ingrediënten te kopen en bereidden ze hun gerecht in de goed uitgeruste keukens van onze school. De kers op de taart was de presentatie op het foodtruck festival voor een publiek van leerlingen, ouders en leerkrachten. Ook de directie, de burgemeester van Veurne en een vertegenwoordiger van Epos waren aanwezig. Deze activiteit gaf een flinke boost aan de sociale skills van de leerlingen, hun taalontwikkeling en hun creativiteit. Alle bezoekers op het festival waren enthousiast en ook de leerlingen zelf vonden het een zeer leuke en leerrijke ervaring", vertelt Henk Moerman.

Elke groep van leerlingen werd begeleid door een leerkracht. Die stelde zich bewust niet op als leerkracht maar nam een coachende rol aan. "Hij of zij probeerde zo weinig mogelijk tussen te komen zodat de leerlingen zelf zoveel mogelijk initiatief konden nemen en hun plan leerden trekken. Op hun beurt leerden de leerkrachten bij van hun buitenlandse collega's over hoe zij inclusief onderwijs aanpakken en welke onderwijstechnieken ze daarbij gebruiken", vertelt Henk Moerman. De bevindingen uit alle georganiseerde activiteiten werden gebundeld in een e-book met good practices en praktijkvoorbeelden.

Boost voor zelfvertrouwen en zelfredzaamheid

Het project is intussen afgelopen en Henk Moerman blikte er positief op terug. "Ik heb alle deelnemers enorme stappen zien zetten in hun zelfvertrouwen en zelfredzaamheid. Ze leerden hun plan trekken, initiatief nemen, naar elkaar luisteren, elkaars meningen en ideeën respecteren... Dat zijn zaken die je minder vlot bereikt in een alledaagse schoolomgeving. Doordat alles in het Engels gebeurde, ging hun talenkennis er bovendien enorm op vooruit. Sommige leerlingen ondervonden dat ze veel beter waren in het Engels dan ze tot dan toe dachten, gewoon omdat het gebruik van de taal nog niet voldoende gestimuleerd was. In het buitenland verbleven ze telkens bij een gastgezin, en ook daarover waren ze altijd laaiend enthousiast. Ze

werden er keer op keer gastvrij onthaald en ze beseften dat je niet altijd het grootste huis moet hebben om mooie tijden te beleven en gelukkig te zijn. Een belangrijke levensles."

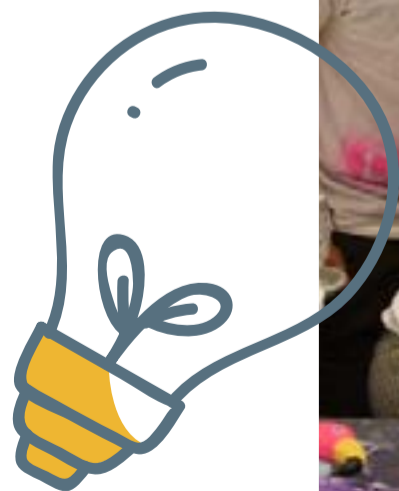

Vervolgproject rond ecologie

Doordat het project rond sociale inclusie zo'n succes was, loopt er momenteel (2022-2025) een nieuw Erasmus+ project. "Voor de tweede keer is onze school coördinator van een Erasmus+ project met de titel 'ECO-LOGICAL?' Het is een 30-maanden durend project met partners uit Villaluenga de la Sagra (Spanje), Tabivere (Estland), Varna (Bulgarije) en Patras (Griekenland). Deze keer draait alles rond het thema duurzaamheid: hoe kunnen we duurzamer omgaan met onze kledij en voeding, en hoe vermijden we zo veel mogelijk afval? We zijn van plan om opnieuw hackathons, of beter gezegd 'ecoathons', te organiseren, gezien het grote succes en enthousiasme bij het vorige project", besluit Henk Moerman.

"Ik heb de leerlingen gedurende het project enorm zien groeien in hun zelfvertrouwen en zelfredzaamheid"

— HENK MOERMAN, LERAAR EN COÖRDINATOR INTERNATIONALISERING IN HET ANNUNTIATA INSTITUUT VEURNE

Connectief vzw – KA102 – Mobiliteit
Contactpersoon: Ben Bruyndonckx

"We willen leerlingen uit Duaal Leren de kans geven om een internationale stage te volgen, zodat ze sterker staan op de arbeidsmarkt"

Connectief ontwikkelt en leidt projecten die tegemoet komen aan de noden van het arbeidsmarktgerichte onderwijs. Zo ondersteunt de vzw Vlaamse onderwijsinstellingen in de uitbouw en uitvoering van een internationaliseringsbeleid. Dat gebeurt onder meer via het ErasDu-project, waarbij leerlingen uit het technische en beroepsonderwijs en het BuSO een korte individuele werkstage in het buitenland lopen via het Erasmus+ programma. "Ze maken niet alleen kennis met het werkveld in het buitenland, maar ook met nieuwe culturen en mensen. Op die manier bevordert het project zowel hun professionele als hun socioculturele ontwikkeling", vertelt Ben Bruyndonckx, Coordinator International VET Mobility bij Connectief.

Werkplekieren in het buitenland

ErasDu is een door Epos goedgekeurd en lopend project waarbij onderwijsinstellingen meteen en volledig gratis kunnen aansluiten. De school moet dus geen omslachtig projectdossier uitwerken om financiering te bekomen, wat een groot voordeel is. Ook scholen die zelf al lopende Erasmus+ projecten hebben, kunnen deelnemen aan ErasDu. "Hierdoor kunnen sinds 2018 elk jaar een 30-tal leerlingen uit het Vlaamse technisch en beroepsonderwijs en het BuSo gedurende 2 weken gaan werkplekieren in het buitenland. We geven voorrang aan leerlingen uit Duaal Leren. Zij krijgen minder vaak de mogelijkheid om een internationale ervaring op te doen aangezien het niet eenvoudig is om buitenlandse stageplekken te vinden voor een korte duur. Met ons project willen we hen die kans wel bieden, zodat ze sterker staan op de arbeidsmarkt. Er is geen beperking op basis van sector of beroep: we proberen voor elke gemotiveerde kandidaat een geschikte stageplaats te zoeken in zijn of haar opleidingstraject, of in een aanverwant of aanvullend opleidingstraject. Hiervoor kunnen we rekenen op de hulp van onze buitenlandse partners", licht ben Bruyndonckx toe.

"De socioculturele verrijking is minstens even belangrijk als de professionele dimensie van dit project"

— BEN BRUYNDONCKX, COORDINATOR INTERNATIONAL VET MOBILITY BIJ CONNECTIEF

Alle geïnteresseerde leerlingen mogen zich kandidaat stellen om deel te nemen aan het ErasDu-project. De selectie gebeurt door de scholen zelf, hoofdzakelijk op basis van motivatie en maturiteit. Sinds de start van het project vonden al stages plaats in verschillende Europese landen, met Spanje

en Portugal als koplopers. "De stages zijn altijd individueel; we sturen dus geen hele klas tegelijkertijd naar dezelfde regio. Wel zijn er op de stageplaats altijd leerlingen van andere Vlaamse scholen aanwezig aangezien we schooloverschrijdend werken. Dat is net het unieke aan het project en het bevordert de sociale skills van de deelnemers. Vaak ontstaan daar mooie vriendschappen uit", weet Ben Bruyndonckx.

Socioculturele verrijking

De deelnemers verblijven tijdens hun stage bij een gastgezin, in een B&B of hotel, in een grote stacaravan... "Het hangt ervan af met hoeveel ze zijn en wat de mogelijkheden zijn ter plaatse. We proberen hen steeds zoveel mogelijk te groeperen met de andere Vlaamse leerlingen, zeker in een anderstalige regio", licht Ben Bruyndonckx toe. Voor elke deelnemer voorzien de buitenlandse partners een monitor, een vast aanspreekpunt voor ondersteuning. Soms bezoekt een Vlaamse begeleider ook de deelnemers in hun regio, als dat praktisch mogelijk is. "Ik zag de studenten

openbloeien op sociaal-emotioneel vlak en groeien in hun zelfstandigheid. Een verrijkende ervaring, die ik zeker nog opnieuw wil doen", vertelt Katja Praet. De technisch adviseur van SBSO Zonnebos in Brasschaat begeleidde een groep studenten naar het buitenland.

Behalve werkplekieren (ontwikkeling van beroepstechnische en generieke arbeidscompetenties) is het leren van de vreemde taal van het betreffende land (indien van toepassing) een belangrijke doelstelling van de buitenlandse werkstage. Naast het leren an sich wordt er ook veel aandacht besteed aan de socioculturele dimensie van het project. "We zorgen altijd voor een boeiend en goedgevuld programma zodat de deelnemers kunnen kennismaken met de lokale tradities en gewoontes van het land of de regio. Deze activiteiten worden begeleid door de plaatselijke monitor. Voor velen is dit een totaal nieuwe wereld die voor hen opengaat, een onderompeling in 'het vreemde'. Dat is bijzonder waardevol en minstens even belangrijk als de professionele vorming die het project mogelijk maakt", besluit Ben Bruyndonckx.

Tot slot: enkele reacties van de studenten...

"Ik heb geleerd dat ik soms een stap achteruit moet zetten voor ik verder kan."

"Ik heb gezien hoe je in een groot bedrijf met verschillende mensen moet samenwerken om tot een goed resultaat te komen."

"Tijdens deze stage heb ik veel bijgeleerd. Ik heb vooral geleerd om te durven. Durven communiceren in het Engels, hulp durven vragen als er iets niet lukte, alleen op stap durven gaan in een onbekende omgeving."

"Weg zijn van huis... Het is iets anders om alleen te leven en niet op je ouders te kunnen rekenen om iets voor je op te lossen. Ik zat met een geweldig team rondom me en als iemand het lastig had, hielpen we elkaar. Dit heeft mijn zelfstandigheid doen toenemen en daar ben ik heel blij mee."

"Ik ben een socialer persoon geworden door deze ervaring. Ik heb geleerd om met mensen om te gaan, ook al spreek ik hun taal niet. Er is altijd een manier om elkaar te begrijpen."

"Ik had nooit kunnen denken dat werken in Nederland zo anders zou zijn. Nederland en België zijn buurlanden maar ze zijn zo verschillend op het vlak van werk."

HBO5 Verpleegkunde Duffel – KA101 – Mobiliteit
Contactpersoon: An Maes

"In een inclusieve leeromgeving kunnen zowel studenten als docenten zich volledig ontplooien en elkaar helpen groeien."

Van 2019 tot 2021 liep in HBO5 Verpleegkunde in Duffel het Erasmus+ project 'We (ver)bouwen een inclusieve, krachtige school voor alle gegradueerde verpleegkundigen van de toekomst'. Het doel was om in Europa op zoek te gaan naar nieuwe inzichten, inspiratie en vaardigheden om nog beter te kunnen omgaan met diversiteit en inclusie. Tijdens een nascholing naar Finland of Portugal konden leerkrachten en schoolmedewerkers nieuwe inclusieve leermethodes ontdekken en die vervolgens toepassen in hun eigen klas- of schoolpraktijk. "Zo ontstaat een krachtige en inclusieve leeromgeving, waarin studenten en docenten zich volledig kunnen ontplooien en elkaar helpen groeien", vertelt An Maes, Directiemedewerker en International Project Manager.

Kennis over inclusieve leeromgeving internationaal verspreiden

HBO5 Verpleegkunde in Duffel biedt een driejarige Nederlandstalige modulaire opleiding verpleegkunde aan. De diverse leerlingenpopulatie bestaat uit studenten van verschillende leeftijden met uiteenlopende culturele achtergronden. Er zijn zowel jongeren die recht uit het secundair onderwijs komen (32%) als zij-instromers (werknemers en werkzoekenden) die zich heroriënteren (45%), en meer dan 10% van de studenten is anderstalig. De school wil competentiegericht, activerend en taalversterkend onderwijs bieden. Het is de bedoeling dat de studenten de leerstof actief verwerken en integreren, om op die manier barrières in het leerproces weg te werken.

"Onze school heeft een jarenlange ervaring in het omgaan met diversiteit en het bieden van gelijke onderwijskansen. Omdat we onze kennis en expertise ook buiten de landsgrenzen wilden versterken en verspreiden, startten we een Erasmus+ project op. Het doel van het project 'We (ver)bouwen een inclusieve, krachtige school voor alle gegradueerde verpleegkundigen van de toekomst' was om in Europa op zoek te gaan naar nieuwe inzichten, inspiratie en didactische vaardigheden om verder te groeien in onze inclusieve en krachtige leeromgeving. Ook op architecturaal vlak zochten we naar inspiratie om onze schoolinfrastructuur af te stemmen op de noden van inclusief en gedifferentieerd onderwijs", vertelt An Maes.

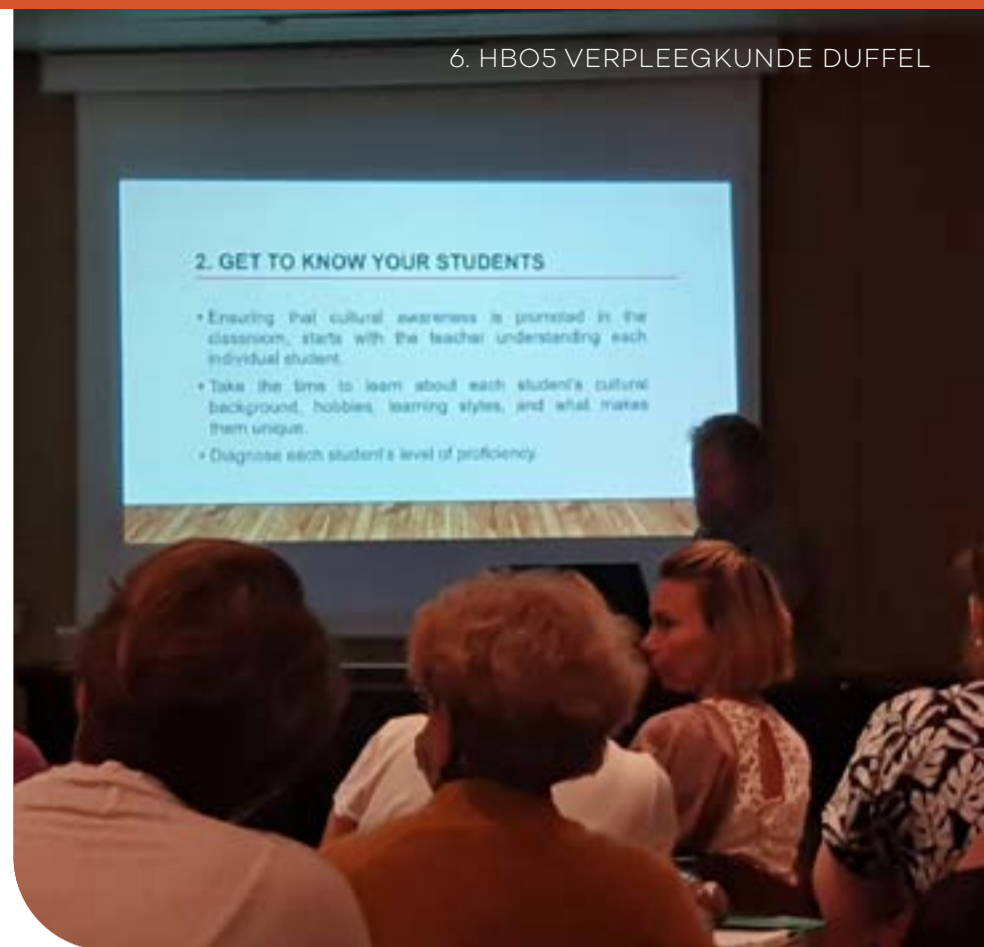
"Enkel als we de diversiteit leren kennen en omarmen, kunnen we volop inzetten op inclusief onderwijs"

— SARAH, EEN VAN DE DOCENTEN DIE DEELNAM AAN HET STUDIEBEZOEK IN LISSABON

Europese onderdompeling in inclusief onderwijs

Geïnteresseerde leerkrachten en schoolmedewerkers konden zich kandidaat stellen om deel te nemen aan het project.

"We richtten ons op een brede personeelsdoelgroep om zoveel mogelijk perspectieven op inclusie aan bod te laten komen", licht An Maes toe. Tijdens het project, dat liep van 1 juni 2019 tot 31 mei 2021, konden de geselecteerde deelnemers zich gedurende enkele dagen onderdompelen in de dagelijkse klaspraktijk in Finland of Portugal, waar 2 projecten uitgekozen werden binnen het thema diversiteit en inclusie. "Finland is een voortrekker op het vlak van onderwijs. Het Finse onderwijs zet sterk in op de talenten van de lerenden en vertrekt van een holistisch mensbeeld, wat in lijn ligt met onze eigen visie. De focus van dit project lag op hoe het Finse systeem

"We wilden in Europa op zoek gaan naar nieuwe inzichten en vaardigheden om verder te groeien in het bieden van een inclusieve en krachtige leeromgeving"

— AN MAES, DIRECTIEMEDEWERKER EN INTERNATIONAL PROJECT MANAGER BIJ HBO5 HBO5 VERPLEEGKUNDE DUFFEL

inclusie en diversiteit integreert, en hoe de architectuur van de scholen hiertoe bijdraagt. Het tweede project bracht ons naar het project 'diversity in education' in Lissabon, Portugal. Hierbij werkten de deelnemers 5 dagen rond de verschillende culturele achtergronden, taal en diversiteit, genderdiversiteit en diversiteit door religie."

Honger naar meer

Tijdens hun buitenlandse ervaring konden de leerkrachten en schoolmedewerkers inclusieve leermethodes ontdekken en beleven, om ze vervolgens toe te passen in hun eigen klas- of schoolpraktijk. "Dit Europees avontuur versterkte ons in ons huidige inclusieve diversiteitsbeleid. We leerden heel wat nieuwe methodes kennen, en zagen ook herhaling van wat we al doen op onze school. De Finse en Portugese ervaringen gebruiken we om onze visie rond inclusie en diversiteit verder uit te werken. Op die manier kunnen we voldoen aan de noden van een nieuwe doelgroep verpleegkundigen", aldus An Maes.

De laatste jaren krijgt de school namelijk te maken met een steeds diversere instroom in de opleiding verpleegkunde. Een mogelijke oorzaak is dat verpleegkunde een knelpuntberoep is en de opleiding gestimuleerd wordt door de overheid. Verwacht wordt dat de instroom in de toekomst nog diverser zal worden op het vlak van culturele, schoolse en taalachtergrond.

"Het enthousiasme van de collega-deelnemers aan dit project straalt af op de rest van het docentenkorps en bij uitbreiding op de andere scholen van onze scholengroep. Het gaf iedereen inspiratie om verder te brainstormen rond mogelijke andere internationaliseringsprojecten"

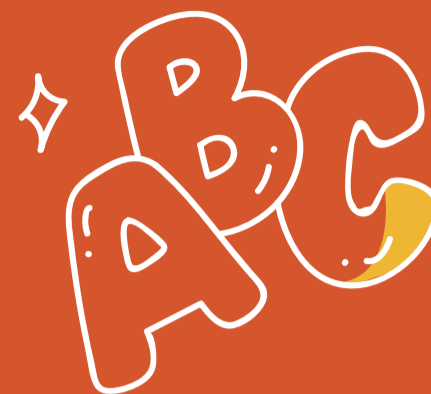
— AN MAES, DIRECTIEMEDEWERKER EN INTERNATIONAL PROJECT MANAGER BIJ HBO5 HBO5 VERPLEEGKUNDE DUFFEL

Die diversiteit zal zich dan ook weerspiegelen in het werkveld. De werkgroep internationalisering van HBO5 Verpleegkunde is ervan overtuigd dat inclusieve klassen bijdragen tot het vormen van breed inzetbare verpleegkundigen, die optimaal kunnen functioneren in een divers team.

Foyer vzw – KA204 – Strategisch partnerschap
 Contactpersoon: Hilde De Smedt

"We willen ouders meer zelfvertrouwen geven, zodat ze zich bewust worden van de belangrijke rol die zij spelen in de taalontwikkeling van hun kind"

Veel ouders voeden hun kinderen op in een meertalige context, en die wordt vandaag de dag alsmaar complexer – zeker in een multiculturele stad als Brussel. In één huishouden worden vaak meerdere talen gesproken, waardoor thuistalen evolueren in hun dagelijks gebruik én als cultureel referentiekader. "In dit proces zijn de ouders de eerste opvoeders, en hun basiskeuzes en aanpak zijn doorslaggevend in de verdere ontplooiing van het kind. Kansarmoede en soms ook culturele barrières maken echter dat zij de cruciale rol die ze hebben niet altijd kunnen en durven opnemen", vertelt Hilde De Smedt, Coördinator Meertaligheid bij Foyer. Om ouders te ondersteunen en meer zelfvertrouwen te geven bij de meertalige opvoeding van hun kind, startte de Brusselse vzw het Erasmus+ project 'Planting languages. Seeds of success.' op. Het project, dat liep van 2019 tot 2021, was een internationale samenwerking met partnerorganisaties uit Frankrijk, Polen, Cyprus en Nederland.

Bewuste taalkeuzes maken

Een belangrijke doelgroep van het Erasmus+ project waren kansarme gezinnen die minder makkelijk toegang hebben tot goede informatie. "Die gezinnen hebben vaak een migratieachtergrond die tot 3 of 4 generaties teruggaat. Het intergenerationele aspect maakt meertalig opvoeden zeer verrijkend, maar elke generatie denkt en voelt anders over thuis- en integratietalen. Gezinnen met jonge kinderen moeten hierin hun eigen creatieve benadering zien te vinden", licht Hilde De Smedt toe. Andere gezinnen zijn vluchtelingen die opnieuw moeten nadenken over hun taalkeuzes, sinds hun leven van de ene op de andere dag radicaal werd omgegooid.

Welke rol zullen thuistalen spelen in hun nieuwe leven?

Hoe introduceer je nieuwe talen in het huishouden?

Hoe kunnen nieuwe talen invloed hebben op de identiteitsontwikkeling van mijn kind?

"De ouders moeten op korte tijd veel ingrijpende keuzes maken. Hierbij hebben ze de juiste ondersteuning nodig. Heel wat professionals staan dagelijks in contact met deze meertalige gezinnen. Met het project wilden we hen helpen om het taaltheema samen met de ouders op te nemen", zegt Hilde De Smedt.

Een reflectieboekje voor ouders vormt de basis van het project. "In acht zeer toegankelijke stappen laten we hen grondig nadenken over hun taalaanbod aan hun kind, en stilstaan bij de manier waarop ze dit in hun specifieke context het best kunnen aanpakken. Belangrijke topics zijn bijvoorbeeld vaardigheden in en emotionele verbondenheid met talen, het sociale netwerk van het gezin, en het afwegen van doelen op korte en langere termijn. Bij deze denkoefening worden de ouders meestal bijgestaan door een hulpverlener of een professional op het vlak van opvoedingsondersteuning. Ze worden gestimuleerd om het proces voor zichzelf te verrijken door filmpjes te bekijken waarin andere ouders hun ervaringen delen. Ze worden ook aangezet om op regelmatige tijdstippen hun taalaanpak en de taalontwikkeling van hun kind te evalueren. Opvoeden blijft immers een dynamisch proces dat je niet in één keer vastlegt", gaat Hilde De Smedt verder.

Meer zelfvertrouwen voor de ouders

Het Erasmus+ project werd ontwikkeld door en voor de ouders. "We vertrokken van diepte-interviews die wijzelf en onze projectpartners uitvoerden met gezinnen in de specifieke lokale context. De bevindingen hieruit vulden we aan met onze eigen ervaring en expertise. Zo ontwikkelden we stap voor stap laagdrempelig werkmateriaal, zoals het reflectieboekje. Bij elke stap testten we de tools uit met de ouders, waardoor ze hun definitieve vorm kregen. Daarnaast vroegen we feedback aan de hulpverleners en professionals."

Het werkmateriaal werd online ter beschikking gesteld. "Het is onze bedoeling om zoveel mogelijk professionals aan te zetten om dit thema op te nemen met de ouders waar zij contact mee hebben. De tools die we aanbieden, vormen een uitstekende basis om het gesprek aan te gaan met hen en hen te ondersteunen in de eigen reflectie", gaat Hilde De Smedt verder. "We hopen dat we de ouders meer zelfvertrouwen kunnen geven zodat ze zich bewust worden van de belangrijke rol die zij spelen in de taalontwikkeling van hun kind. Zo kunnen ze taalkeuzes maken waar ze volledig achter staan. Dit zal hen ook helpen om als meertalig gezin naar buiten te treden, wat niet altijd makkelijk is in een maatschappij met een eerder 'monolinguale mindset' en vooral openheid naar specifieke talen zoals het Engels."

Blijvend gebruik van het werkmateriaal

Eind 2021 werd de website met het werkmateriaal (handleiding, flyer, artikels) toegankelijk voor het publiek op de website www.plantinglanguages.com. "We merken dat er een grote interesse is en krijgen veel bezoekers op de website. Net als onze projectpartners hebben we de tools in onze werking kunnen integreren. We blijven ze gebruiken tijdens individuele gesprekken, workshops voor ouders en webinars voor ouders en professionals. Op die manier heeft het Erasmus+ project een blijvende waarde."

"Als ouders bewuste taalkeuzes kunnen maken, zal dit hen helpen om naar buiten te treden als meertalig gezin"

— HILDE DE SMEDT, COÖRDINATOR
MEERTALIGHEID BIJ FOYER VZW

Atheneum GO! Erasmus Zelzate – KA102 – Mobiliteit
Contactpersoon: Filip Bisschop

"In een inclusieve, ondersteunende en motiverende leeromgeving kunnen álle studenten hun volledige potentieel ontwikkelen"

Internationalisering staat al jaren hoog op de agenda in het Atheneum GO! Erasmus Zelzate. Door het Erasmus+ project 'Fraternisation: Schooling in Italy!' konden 4 leerkrachten uit de school gedurende 7 dagen op job shadowing naar de verbroederingsgemeente Cesenatico. Het doel van de observatiestage: inzicht verwerven in de manier waarop de Italiaanse collega's innoveren binnen hun school. Met de kennis en praktijkvoorbeelden die ze opdeden, gingen ze aan de slag in hun eigen lessen. Zo slaagden ze erin om een leeromgeving te creëren die inclusief, motiverend en ondersteunend is voor alle studenten.

Zelzate heeft al vele jaren een goede band met verbroederingsgemeente Cesenatico in Italië. In 2019 vond al een succesvolle stage-uitwisseling plaats tussen de 2 steden. "Het enthousiasme van de betrokken partijen – de secundaire school in Italië en onze school, GO! Erasmus Zelzate – om ook na die succesvolle uitwisseling te blijven samenwerken was zeer groot. Daarom besloten we om een Erasmus+ project op te starten voor onze docenten. Op die manier wilden we ook bij hen het Europees gevoel aanwakkeren, zoals we deden tijdens het eerdere project met de studenten", vertelt coördinator internationalisering Filip Bisschop.

"Het Erasmus+ project droeg bij aan de verbetering van de leerervaring en de bevordering van de sociale inclusie in onze school"

— FILIP BISSCHOP, COÖRDINATOR INTERNATIONALISERING
ATHENEUM GO! ERASMUS ZELZATE

Meer betrokkenheid en sociale inclusie

"In onze school krijgen we te maken met een steeds diversere studentenpopulatie. We wilden onze docenten de kans geven om te leren van hun Italiaanse collega's, met wie zij intussen een goede band hadden opgebouwd. Hoe gaan zij om met inclusie en diversiteit? Hoe bevorderen ze ondernemerschap in een samenleving die alsmaar diverser wordt? Hoe helpen ze de studenten bij de ontwikkeling van taalvaardigheden voor interculturele communicatie en bij het maken van de juiste keuzes voor hoger onderwijs?", licht Filip Bisschop toe. Deze vragen stonden centraal in het Erasmus+ project 'Fraternization: Schooling in Italy!', waarbij 4 docenten uit Zelzate een job shadowing deden in de school Ial Innovazione Apprendimento Lavoro Emilia Romagna S.r.L. Impresa Sociale in Cesenatico. Het doel was om inzicht te krijgen in de innovatieve praktijken en technieken die de Italiaanse collega's gebruiken om studenten te betrekken, de motivatie te verhogen, de leerervaring te verbeteren en sociale inclusie te bevorderen.

Grotere professionele geloofwaardigheid

Het project werd gespreid over 2 jaar (september 2019 – augustus 2021, door de coronacrisis verlengd met 1 jaar) zodat er 4 observatiestages konden plaatsvinden. Tijdens deze meeloopstages observeerden de docenten hun Italiaanse collega's om van hen te leren, met oog op de specifieke behoeften die waren vastgesteld in Zelzate. "Met de waardevolle inzichten die ze opdeden over het bevorderen van inclusie, betrokkenheid, leerplezier en interculturele communicatie, gingen ze aan de slag om hun eigen lessen en cursusmateriaal aan te passen. Zo konden hun lessen voldoen aan de behoeften van alle leerlingen. Dit vergrootte bovendien hun eigen professionele geloofwaardigheid en zelfvertrouwen", zegt Filip Bisschop.

Volledig potentieel ontwikkelen

De job shadowing van de docenten kwam ook de studenten ten goede. "Door innovatieve praktijken die ze zagen in Italië te implementeren en praktische voorbeelden op te nemen in hun lessen, hoopten de docenten een leeromgeving te creëren die inclusief, ondersteunend en motiverend is. In zo'n context kunnen ze alle studenten volledige potentieel ontwikkelen en weloverwogen keuzes maken voor de toekomst. Op die manier leverde deze internationale samenwerking een belangrijke bijdrage aan de verbetering van de leerervaring en de bevordering van de sociale inclusie in onze school", besluit Filip Bisschop.

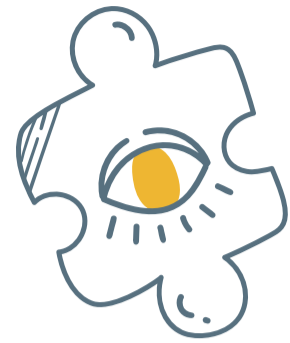
RHIZO Kortrijk – KA101 – Mobiliteit
 Contactpersoon: Joris Labeeuw

"Het project motiveerde onze medewerkers om de kwaliteit van het onderwijs verder te verbeteren en om nieuwe inclusieve lespraktijken uit te proberen"

RHIZO Kortrijk verenigt 11 scholen voor algemeen, technisch, beroeps- en buitengewoon secundair onderwijs, en heeft een afdeling hoger beroepsonderwijs (verpleegkunde) en enkele praktijkgerichte postsecundaire opleidingen. De scholengroep telt ongeveer 4.500 leerlingen en 1.000 personeelsleden. Omdat de leerlingenpopulatie steeds diverser wordt, maakt RHIZO actief werk van een inclusief beleid, om zo een aantrekkingspool te worden voor alle leerlingen. Om nieuwe inzichten op te doen over diversiteit en inclusie werd het Erasmus+ project 'Taste-Learn-Experience' georganiseerd. De medewerkers konden zich kandidaat stellen om een internationale cursus of jobshadowing te volgen.

Nood aan nieuwe inzichten over diversiteit en inclusie

In 2018 lanceerde de Kortrijkse scholengroep een strategisch plan richting 2022, waarin doelen werden vooropgesteld met betrekking tot leerlingen, medewerkers, verbindingen en onderwijsinnovatie. In het kader van de beoogde professionalisering van de medewerkers (leerkrachten, directie, stafmedewerkers en ondersteunend personeel), kregen zij in 2018 de kans om deel te nemen aan het Erasmus+ project 'Beleef-Proef-Ervaar'. Het doel was ervaring en kennis uitwisselen met collega's in Vlaamse en Nederlandse scholen.

"Door de internationale uitwisseling verruimden onze medewerkers hun blik en ontstond er meer verbondenheid tussen de scholen van onze groep"

— JORIS LABEEUW, LERAAR BIJ RHIZO KORTRIJK EN COÖRDINATOR VAN HET ERASMUS+ PROJECT

Door het succes kwam er een vervolgproject, genaamd 'T-LeX' of 'Taste-Learn-Experience'. "Deze keer trokken we het open naar heel Europa. Het doel was om in een internationale groep te werken rond specifieke leernoden", vertelt beleidsmedewerker Joris Labeeuw, die het Europese project coördineerde. "Een van de leernoden die duidelijk naar boven was gekomen bij een bevraging van de medewerkers was het verwerven van nieuwe inzichten om om te gaan met diversiteit in de klas en om te werken aan een inclusieve schoolomgeving. Elke RHIZO-medewerker kon zich kandidaat stellen om deel te nemen aan het project. Na motivatiegesprekken besliste de directie van elke school wie werd uitgestuurd."

Internationale cursussen en jobshadowings

Tussen 1 juni 2019 en 31 mei 2022 namen 47 medewerkers deel aan 6 internationale cursussen binnen het thema diversiteit en inclusie. Daarnaast werden er 2 jobshadowings georganiseerd in scholen in Frankrijk en Spanje, waarmee RHIZO in het verleden al had samengewerkt voor een leerlingenuitwisseling. Hieraan namen 9 medewerkers deel.

Minstens 2 maanden voor de start van elke mobiliteit vond er een eerste meeting plaats zodat de medewerkers van de verschillende scholen elkaar konden leren kennen. Er werden praktische afspraken gemaakt en per mobiliteit werd er een Whatsappgroep aangemaakt. Tijdens een tweede meeting werd er dieper ingegaan op de inhoud van de cursus en het programma. "De deelnemers gaven aan dat die bijeenkomsten een groepsgevoel teweegbrachten en rust creëerden voor wie wat drempelvrees had", zegt Joris Labeeuw. Na elke mobiliteit werd er een terugkommoment/evaluatie georganiseerd. Elke groep schreef een uitgebreid verslag van hun ervaringen, dat de deelnemers in hun eigen school presenteerden aan hun collega's tijdens de personeelsvergadering.

Boost voor professionele ontwikkeling

De deelnemers waren positief over hun leermobiliteit. "Ze gaven aan dat het een boost gaf aan de praktische, organisatorische, digitale en administratieve vaardigheden die ze nodig hebben voor hun job. Het motiveerde en inspireerde hen om de kwaliteit van het onderwijs verder te verbeteren en om nieuwe inclusieve lespraktijken uit te proberen. Het verwerven van nieuwe kennis, theoretische kaders en goede praktijkvoorbeelden inzake diversiteit en inclusie bevorderde hun algemene professionele ontwikkeling. De internationale uitwisseling verruimde ook hun blik en creëerde meer verbondenheid tussen de scholen van onze groep. Medewerkers die niet deelnamen aan de uitwisselingen, lieten bovendien weten dat ze door de enthousiaste en inspirerende verslaggeving van hun collega's overtuigd raakten om zich in de toekomst ook kandidaat te stellen voor een mobiliteit."

Ondertussen werd er een vervolgproject (in de vorm van 2 accreditaties) aangevraagd en goedgekeurd. Hierdoor krijgen tot en met 2027 nog eens 105 medewerkers de kans om op cursus of jobshadowing te gaan naar het buitenland. "Het project heeft duidelijk veel losgemaakt bij onze medewerkers, die zelf vragende partij zijn om aan professionalisering te gaan doen in Europa. Daarnaast hebben enkele leraren, op basis van hun ervaring in het eerste project, een aanvraag ingediend voor uitwisselingsprojecten met leerlingen in Europa. Zo blijven we met onze scholengroep verder internationaliseren", besluit Joris Labeeuw.

Participatie, digitalisering en duurzaamheid

Naast sociale inclusie draagt RHIZO Kortrijk ook de andere Eposwaarden hoog in het vaandel. "Wat democratische participatie betreft, prikkelen we onze jongeren om zich te engageren en betrokkenheid te tonen. We zijn ervan overtuigd dat al onze leerlingen veel potentieel hebben, als we hen maar voldoende uitdagen. Daarnaast zetten we sterk in op digitalisering. Hybride leren is al ingeburgerd in het reguliere onderwijs. Het vergt een grote mate van zelfstandig werken en voor leerlingen in het technisch en beroepsonderwijs is dat minder vanzelfsprekend, zeker voor praktijkgerichte vakken. Daarom zijn veel medewerkers op zoek naar good practices om een hybride leeromgeving uit te bouwen die voldoet aan de noden van onze leerlingen. Ten slotte willen we een ecologische school zijn. Zo komen thema's als de klimaatverandering en de energietransitie volop aan bod in de lessen. En we doen inspanningen om duurzame keuzes te maken op het vlak van elektriciteit en energie, mobiliteit, voeding... We streven naar een mentaliteitsverandering waarbij ecologisch denken en handelen de norm wordt. Of 'eco=logisch', zoals we het zelf omschrijven", aldus nog Joris Labeeuw.

TechniGO! – KA102 – Mobiliteit
Contactpersoon: Els Van Baeveghem

"In een inspirerende multiculturele leeromgeving voelden de leerlingen zich extra gemotiveerd om bij te leren"

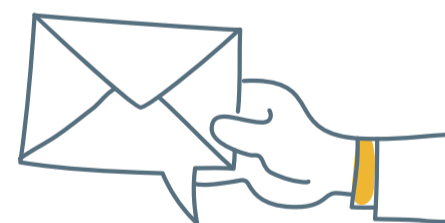

TechniGO! in Aalst heeft te maken met veel leerlingen die opgroeien in kansarmoede. Bovendien is er een grote ongekwalificeerde uitstroom. Om de leerlingen extra kansen te bieden om hun vakkennis, taalvaardigheid en sociale skills te ontwikkelen, startte de school een Erasmus+ project op. Tijdens een stage naar La Réunion konden leerlingen uit de richtingen hotel en restaurant bijleren in een inspirerende en multiculturele leeromgeving. Bovendien leerden ze hun plan trekken in een vreemde taal, wat hun zelfredzaamheid bevorderde. De leerlingen, hun ouders en de begeleidende leerkrachten kijken positief terug op de buitenlandse stage, en het project wordt dan ook verdergezet.

Kansarmoede en ongekwalificeerde uitstroom

TechniGO! Campus Ledebaan in Aalst leidt jongeren op binnen de domeinen van voeding, zorg en techniek. De school draagt waarden als betrokkenheid, gelijkwaardigheid en positief kritisch denken hoog in het vaandel. "Wij willen al onze leerlingen vormen tot gelijkwaardige wereldburgers, ongeacht hun achtergrond, cultuur, afkomst, thuissituatie... Gedurende hun hele schoolcarrière stomen we hen klaar voor de arbeidsmarkt", vertelt Els Van Baeveghem, praktijkleerkracht en Erasmus+ coördinator. Bij de realisatie van haar pedagogisch project wordt de school geconfronteerd met een aantal uitdagingen. "Veel van onze leerlingen groeien op in kansarmoede. Hierdoor krijgen ze van thuis uit niet altijd de kans om op taalkamp of buitenlandse reis te gaan en op die manier in contact te komen met andere talen en culturen. Bovendien hebben we een grote ongekwalificeerde uitstroom. Dit is vooral het gevolg van een gebrek aan motivatie, schoolmoeheid en weinig ondersteuning in de thuissituatie."

Leerlingen voorbereiden op de arbeidsmarkt

"We wilden onze leerlingen extra kansen bieden om hun vakkennis, taalvaardigheid en sociale skills verder te ontwikkelen. Door dit te doen in een unieke en boeiende leeromgeving, hoopten we hun motivatie te kunnen aanwakkeren en zo de ongekwalificeerde uitstroom terug te dringen. Daarom startten we een Erasmus+ project op voor de laatstejaarsstudenten van TSO Hotel en BSO Restaurant-Keuken. Keuken- en zaalpersoneel staan al lang op de knelpuntberoepenlijst van de VDAB. Door deze leerlingen extra leerkansen aan te reiken, wilden we hen zo goed mogelijk voorbereiden op het uitdagende maar boeiende werklevens", licht Els Van Baeveghem toe.

Verruiming van vakkennis en beroepsvaardigheden

Onder het motto 'TechniGO's international' gingen de leerlingen in mei 2021 en mei 2022 op stage naar La Réunion. Tijdens een tweedaagse samenwerking met de leerlingen van het Lycée Hôtelier La Renaissance ontwikkelden en creëerden ze Belgische-Réunionse gerechten met lokale ingrediënten. "Onze leerlingen maakten er kennis met andere technieken, producten en methodieken. Doordat dit gebeurde in een inspirerende multiculturele omgeving, voelden ze zich extra gemotiveerd om bij te leren en hun vakkennis te verruimen. Ze leerden ook om in een team verantwoordelijkheid te nemen, te plannen en te organiseren. Al die zaken maakten hen sterker voor de arbeidsmarkt", vertelt Els Van Baeveghem. Op werkvrije momenten werden er bedrijfs- en cultuurbezoeken georganiseerd voor de leerlingen, bijvoorbeeld aan een vanilleplantage of een suikerrietfabriek. Door te zien hoe men daar werkt, konden ze alweer hun beroepsvaardigheden uitbreiden.

Boost voor talenkennis en zelfstandigheid

Tijdens deze buitenlandse stage moesten de leerlingen Frans of Engels spreken, waardoor hun talenkennis erop vooruitging. "Dat is positief met het oog op een latere tewerkstelling in een multiculturele samenleving en in de horeca, want daar is de kennis van een tweede en/of derde taal een absolute meerwaarde. Bovendien gaat het feit dat de leerlingen hun plan moesten trekken in een vreemde taal – en ondervonden dat dat eigenlijk goed lukte – een boost aan hun zelfvertrouwen en zelfredzaamheid", gaat Els Van Baeveghem verder. Ook op de sociale vaardigheden van de leerlingen had het Erasmus+ project een positieve impact.

Door de stage werden ze weggetrokken uit hun vertrouwde omgeving; ze moesten uit hun comfortzone stappen. Zo leerden ze zichzelf beter kennen en werden er heel wat persoonlijke grenzen verlegd. Ze werden zich ook extra bewust van de waarde van sociale contacten – zowel bestaande als nieuwe – en leerden omgaan met mensen van een andere cultuur. Deze sociale competenties zijn een grote troef naar potentiële werkgevers toe. "De leerlingen die deelnamen aan het Erasmus+ project hebben er mooie herinneringen aan; voor velen was het een ervaring om nooit meer te vergeten. Ze zeggen dat het hen sterker gemaakt heeft, zowel qua zelfstandigheid als op emotioneel vlak. Ook de ouders waren lovend", aldus Els Van Baeveghem.

Ook meerwaarde voor leerkrachten

Het project betekende niet enkel een meerwaarde voor de leerlingen, maar ook voor de begeleidende leerkrachten. "Net als de leerlingen konden zij hun kennis uitbreiden. Ze leerden nieuwe werkvormen, methodes en technieken kennen, die ze nadien implementeerden in hun eigen lessen. Op die manier kunnen ook andere collega's deze competenties overnemen en dat komt de onderwijskwaliteit op de school ten goede", vertelt Els Van Baeveghem.

De leerkrachten verwierven tijdens de stage bovendien nieuwe sociale competenties. "Leerlingen dag in dag uit begeleiden tijdens een buitenlandse stage is intensief. Hier komt naast het educatieve aspect ook een niet te onderschatten emotioneel aspect bij kijken. De leerkrachten werden al eens geconfronteerd met leerlingen die het moeilijk hadden in de vreemde omgeving, die heimwee hadden naar huis, die weerspanning waren... Ze moesten leren om hier op een begripvolle en empathische manier mee om te gaan."

Europees gevoel

De deelname aan een Europees project verruimde de blik van alle betrokken partijen – de leerlingen en hun ouders, de leerkrachten en via hen de andere schoolmedewerkers. "We kunnen zeker stellen dat dit een sterk Europees gevoel deed ontstaan op onze school: het besef dat we deel uitmaken van een boeiende internationale onderwijsomgeving. Sinds 2021 hebben we een accreditatie, waardoor de stage naar La Réunion kan blijven doorgaan. Daar zijn we uiteraard heel blij mee", besluit Els van Baeveghem.

"De leerlingen die deelnamen aan het Erasmus+ project zeggen dat het hen veel sterker gemaakt heeft, zowel qua zelfstandigheid als op emotioneel vlak"

Verantwoordelijke uitgever:

Jill Peiffer – Directeur Epos vzw

Redactie:

Caroline Burm – Operationeel coördinator
communicatie

Epos vzw

Koning Albert II-laan 15, bus 151, 1210 Brussel

info@epos-vlaanderen.be

<https://www.epos-vlaanderen.be>

©2023 Epos vzw Met financiële steun van de Vlaamse overheid en de Europese Unie. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de informatie in deze publicatie.